

Biologia

Els bonobos adopten cries orfes per pur altruisme

A diferència del que s'havia observat fins ara en altres animals, hi ha adults que es fan càrrec de cries amb qui no tenen cap vincle familiar

David Bueno

Segons l'Anuari de l'Institut d'Estadística de Catalunya, l'any passat hi va haver més d'una cinquantena d'adopcions i més d'un miler d'acolliments d'infants en llars catalanes. Prop del 80% d'adopcions les fan parelles que, pel motiu que sigui, no poden tenir fills biològics. Però també hi ha molts casos en què s'adopta o s'acull per simple solidaritat social o empatia cap als infants. El fet d'adoptar és força habitual en totes les cultures humanes. Els primers textos que en parlen de manera explícita i que en regulen el procés tenen més de 2.000 anys, a la Roma clàssica, però hi ha indicis que també es produïen durant el paleolític, quan un infant perdia els seus pares i l'adoptaven altres membres de la tribu.

Adopcions animals

Sovint es pensa en l'adopció com un comportament típicament humà que sorgeix de la capacitat empàtica que tenim i dels sentiments de tendresa que ens desperten els més petits. Tanmateix, no som l'única espècie que adopta infants sense pares. La investigadora Nahoko Tokuyama i els seus col·laboradors, de diversos centres de recerca en primatologia, psicologia i ecologia del Japó, el Regne Unit i el Congo, han descrit adopcions de cries orfes en grups de bonobos que s'assemblen molt més a les humanes que les que s'havien descrit prèviament en altres animals. Segons conclouen en el treball que han publicat a la revista *Scientific Reports*, l'empatia mostrada per aquests bonobos, la tendresa cap les cries i el fet que també es produeixin certes gelosies per part dels fills biològics de les mares adoptives implica un origen evolutivament molt antic d'aquestes capacitats humanes que ens acostia biològicament encara més a aquests primats.

Abans d'aquest treball es disposava de nombrosos estudis que havien analitzat l'adopció de cries orfes en diverses espècies d'animals, per exemple en altres primats com ximpanzés i macacos, i també en esquiroles, hienes, guepards i ossos polars. Des de la perspectiva biològica, aquestes adopcions impliquen un cost addicional per a la femella que fa de mare adoptiva, atès que necessita invertir energia i temps en la cura de cries que no són filles seves, co-

Les mares bonobo com la de la imatge tenen cura dels fills amb empatia i tendresa. JEFF MCCURRY / GETTY

sa que pot perjudicar la seva pròpia descendència. Tanmateix, en tots aquests casos les cries adoptades tenien un lligam familiar directe amb les mares adoptives, motiu pel qual tenir-ne cura implicava protegir la descendència conjunta de la seva nissaga. En altres casos també s'havia vist que les mares que adopten cries orfes ascendeixen dins l'escala social del seu grup particular, fet que a la llarga acaba afavorint els seus propis descendents. Dit d'una altra manera, semblava que aquestes adopcions no obeïen a l'altruisme sinó a la supervivència de la pròpia nissaga i a la millora de l'estatus social.

Adoptar desconeguts

El fet destacable del treball que han publicat Tokuyama i els seus col·laboradors és que descriuen l'adopció de cries orfes de bonobo per femelles que no hi tenen cap mena de relació familiar. Els bonobos són uns primats antropomorfs que viuen en grups molt cohesionats i que mostren comportaments empàtics i de solidaritat entre ells. A més, acostumen a resoldre els conflictes interns de manera pacífica, sense agressivitat. Les femelles tenen cura de les cries durant cinc anys: les alleten i les van introduint a poc a poc als aliments sòlids, les amanyaguen, juguen amb elles i tenen cura de la seva higiene.

Els investigadors han descrit dos casos d'adopció en bonobos salvatges de la província de Wamba, al Congo, que indiquen una proximitat més alta de la suposada amb els comportaments humans. En el primer dels casos els científics van fer el seguiment d'una femella que ja tenia dos fills biològics, un de 2 anys que encara alletava i un altre de 5 anys que estava a punt d'independitzar-se. La cria que va adoptar, de 2 anys i mig, provenia d'un altre grup de bonobos que no tenia cap lligam de sang amb el grup adoptiu. L'adopció va significar haver d'alletar dos cries simultàniament. La mare, a més, hi jugava i en tenia cura quasi com si fos un fill propi. Aquest "quasi" implica que si havia d'atendre totes les cries, primer tenia cura de les seves, però després dedicava la mateixa atenció a l'adoptada. A més, el fill gran mostrava signes d'una certa angoixa quan la mare dedicava massa temps al fill adoptiu, la qual cosa indica un cert grau de gelosia, però que en cap cas implicava comportaments agressius cap al germà adoptat.

En el segon cas, la femella era gran, postmenopàusica, i ja no criava cap fill biològic. Tanmateix, va tenir cura de la cria adoptada, d'uns 3 anys, fins que es va independitzar. Fins i tot deixava que xuclés dels seus mugrons tot i que no produïa llet, la qual cosa s'interpreta com un establiment de vincles afectius de maternitat.

La conclusió que treuen els investigadors d'aquestes observacions és que, en el cas dels bonobos, que són l'espècie viva més emparentada biològicament i evolutivament amb nosaltres – junt amb els ximpanzés –, l'adopció de cries no implica afavorir directament la supervivència de la pròpia nissaga, sinó que es tracta d'un acte d'empatia i altruisme similars al dels humans. També implica la manifestació de sentiments de tendresa cap als infants. Un motiu més per protegir el seu hàbitat i tractar-los amb tot el respecte que mereixen. —

David Bueno és director de la càtedra de neuroeducació UB-EDU1st